

Landelijk programma Gezonde School

Een gezonde leefstijl in het dna van elke school

Al in 2014, het eerste jaar van **Alles is gezondheid...** tekenden de onderwijsraden in het po, vo en mbo een pledge om schoolbesturen in heel Nederland te stimuleren om gezondheidsbeleid te voeren. Gezonde leerlingen presteren immers beter. Onder de vlag van Gezonde School is de filosofie uitgerold en een aanpak voor scholen ontwikkeld. Vanaf 1 januari 2017 bestaat er één landelijk programma met één centrale missie: een gezonde leefstijl in het dna van elke school. Met programmamanager Arianne Westhuis en projectleider Judith de Meij (vanuit RIVM) blikken we terug op Gezonde School in het afgelopen jaar.

PRAKTIJKVERHAAL

Om er even in te komen, vat Westhuis de essentie van Gezonde School samen: “Het programma stimuleert po, vo en mbo-scholen om te werken aan een gezonde leefstijl op school via de Gezonde School-aanpak. Hiermee kunnen scholen werken aan gezondheidsthema’s zoals voeding, bewegen en sport, roken, alcohol- en drugspreventie. Maar bijvoorbeeld ook welbevinden, veiligheid, seksualiteit, hygiëne, huid en gebit, binnenmilieu en natuur. De aanpak zelf berust op vier ‘pijlers’: educatie, omgeving, signaleren en beleid. Als een school een thema op die manier bij de kop vat, is er sprake van een integrale aanpak.”

Fundament

Toen Westhuis begin 2017 startte als programmamanager lag er, naar eigen zeggen, al een stevig fundament. “De pledge met Alles is gezondheid... heeft daar zeker toe bijgedragen. Je zou dat kunnen zien als de eerste fase van Gezonde School. Binnen het programma werken er inmiddels zo’n veertig kennisorganisaties samen aan het bevorderen van een gezonde leefstijl. Naast de PO-Raad, VO-raad en MBO Raad zijn GGD GHOR Nederland en RIVM belangrijke partners. We werken met beproefde methoden en Gezonde School-adviseurs helpen scholen het programma handen en voeten te geven. Hier zie je een mooie verbinding tussen gezondheid en onderwijs. We weten dat het belangrijk is om aan te sluiten op wat een school al doet en we kunnen vanuit verschillende disciplines helpen bij een planmatige uitvoering. Het is echt een verandertraject op inhoud. Een

school verdient het Vignet Gezonde School, als daar volgens de **integrale aanpak** wordt gewerkt aan gezondheidsbevordering.”

Ouderbetrokkenheid

Met ondersteuning van Alles is gezondheid... is in 2017 ook ouderbetrokkenheid op de beleidsagenda van het programma gekomen. “Meestal een precair onderwerp, omdat je als school al snel aan de autonomie van ouders komt. Denk aan het traktaatbeleid”, aldus Westhuis. Projectleider De Meij voegt toe: “Een aanpak op thema’s als genotsmiddelenpreventie en pesten is alleen effectief als scholen en ouders samenwerken. En voor het invoeren van een gezond voedingsbeleid is ouderbetrokkenheid ook heel belangrijk. Maar hoe doe je dat als school, ouders betrekken? Samen met kennisexperts, onder meer via het Alles is gezondheid...-netwerk, hebben we hierover vanuit het RIVM eind 2017 een aantal expertmeetings en een drukbezochte themabijeenkomst georganiseerd. Een prettige samenwerking, waarbij we zien dat het goed werkt om dwarsverbanden te leggen met partijen met dezelfde doelstellingen.”

Samenwerking en verbinding

Het uitgangspunt van de Gezonde School-aanpak is vraaggericht werken, aldus De Meij. “Dat houdt in dat de school centraal staat en dat wordt aangesloten bij wat de school al doet. We bouwen hierop voort en houden rekening met de wensen en behoeften van de school. De school kiest zelf één of meer thema’s en bepaalt de prioriteiten. Dit kan een thema zijn waarbij sprake is van (een verhoogd risico op) problemen bij leerlingen, een thema waarop de school slechter scoort in vergelijking met andere scholen of thema’s die ouders, leerlingen of het schoolteam belangrijk vinden. Om duurzame gezondheidswinst te boeken, betreft Gezonde School ook organisaties buiten de school. Het netwerk van Alles is gezondheid... sluit hier mooi op aan. Zo hebben we samen verbindingen gelegd richting de kinderopvang en het hbo. Verder adviseren we scholen bijvoorbeeld over hoe ze lokale organisaties kunnen betrekken bij thema’s als voeding en beweging. Denk hierbij aan de supermarkt, sportverenigingen en de snackbar.”

Westhuis: “We zijn een consortium dat graag meer wil samenwerken met andere programma’s gericht op gezondheidsbevordering bij jongeren. Het momentum hiervoor is goed. We kunnen op elkaar meeliften en het is daarom belangrijk dat we die partijen leren kennen en weten waarmee ze bezig zijn. We werken bijvoorbeeld samen met JOGG en Jong Leren Eten. Zulke verbindingen kunnen ontstaan via Alles is gezondheid... Daarnaast is er een wederkerigheid op elkaars evenementen. We geven bijvoorbeeld workshops bij elkaar.”

Kennisdelen en versterken

“Ook met Alles is gezondheid...-partner de Gezonde Basisschool van de Toekomst delen we relevante kennis, bijvoorbeeld via de wetenschappelijke adviesraad en door het gezamenlijk organiseren van workshops”, vertelt De Meij. “De Gezonde Basisschool van de Toekomst onderzoekt wat werkbare factoren zijn van een intensieve aanpak op de thema’s voeding en bewegen in het primair onderwijs. De door hun

geleerde lessen nemen wij mee in ons programma en andersom. Je kunt elkaar versterken. Naast kennisuitwisseling tussen programma’s zorgen we ook voor verbinding met bijvoorbeeld pabo’s, zodat Gezonde School een plek krijgt in hun curriculum.”

Ontwikkeling en onderzoek

Het RIVM zorgt voor de doorontwikkeling van de Gezonde School-aanpak. De Meij: “Het fijne is dat Gezonde School een preventieprogramma is, dat breed aandacht besteedt aan gezondheid en leefstijl van leerlingen en een gezonde schoolomgeving. Door inzet op de vier pijlers is er aandacht voor alle aspecten van een effectieve integrale aanpak. Hierdoor ontstaat samenhang tussen alle activiteiten en maatregelen en wordt dit geborgd in het schoolbeleid. Dit voorkomt versnippering en ad hoc acties, en het voorkomt dat scholen door de veelheid van aanbod door de bomen het bos niet meer zien. Met alles onder één paraplu kan er bovendien beter gemonitord worden. Scholen en Gezonde School-adviseurs hebben inbreng in de doorontwikkeling van het programma via panels en klankbordgroepen. Zo halen we op wat goed gaat, wat knelpunten en behoeften zijn en kunnen we ervoor zorgen dat de aanpak optimaal aansluit bij de werkpraktijk.

“Ouderbetrokkenheid is wezenlijk bij het invoeren van een gezond voedingsbeleid.”

In Gezonde School worden [beproefde schoolactiviteiten](#) ingezet. Of de totaalaanpak effectief is, wordt aankomende periode onderzocht met ZonMw evaluatieonderzoek.”

Toekomstplannen

“We zetten de komende periode nóg meer in op integraal samenwerken”, aldus Westhuis. “We zijn bijvoorbeeld bezig met Ecoschool, waarbij scholen meer kunnen doen met hun omgeving.

We leggen via onze netwerken contacten met buurtsportcoaches en andere functionarissen vanuit de gemeente. Daarnaast werken we aan een verdiepingsslag om scholen te helpen een Gezonde School te worden, bijvoorbeeld op de website. En welke stappen kun je als Gezonde School zetten om excellent te worden? Kennisdeling voor, met en door experts, organisaties en andere programma’s is hierbij onmisbaar.” [Meer over de Gezonde School-aanpak.](#)

“Ik ben er trots op dat partijen met verschillende belangen samen een vuist maken.”

Arianne Westhuis

